

TABLICE KAROLA TCHORKA

Tablice Karola Tchorka – tablice pamiątkowe o wspólnym wzorze, stworzone na podstawie projektu Karola Tchorka z 1949 r., upamiętniające znajdujące się w Warszawie miejsca walk i męczeństwa z czasów II wojny światowej.

Tablice były stawiane w różnych punktach Warszawy począwszy od lat 50. XX w. Wiele z nich uległo jednak zniszczeniu w trakcie wyburzeń domów oraz modernizacji i rozbudowy miejskiej sieci komunikacyjnej. Stanowią one jeden z najbardziej charakterystycznych elementów pejzażu stolicy.

Po wyzwoleniu Warszawy w styczniu 1945 r. powracający do zrujnowanego miasta mieszkańcy spontanicznie upamiętniali miejsca walk i egzekucji z okresu niemieckiej okupacji i powstania warszawskiego, stawiając w ich miejscach krzyże i prowizoryczne tablice. Po pewnym czasie władze rodzącej się Polski Ludowej postanowiły nadać tym działaniom bardziej oficjalny i zorganizowany charakter. Zadanie oznaczania miejsc pamięci powierzono Obywatelskiemu Komitetowi Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa, powołanemu przy Prezydium Rady Narodowej m.st. Warszawy. W drugiej połowie lat 40. XX w. komitet przystąpił do upamiętniania miejsc walk i męczeństwa za pomocą tablic wykonanych według jednolitego wzoru. W miejscach pamięci zaczęto wówczas stawiać blaszane tablice w kolorze czarnym, na których białą farbą namalowany był krzyż i krótki opis upamiętnianego wydarzenia.

W 1948 r. Stowarzyszenie Architektów Polskich na zlecenie Ministerstwa Kultury i Sztuki ogłosiło ogólnopolski konkurs na projekt formy oznaczenia miejsc walk i męczeństwa, który został rozstrzygnięty rok później. Pierwszą nagrodę otrzymał warszawski artysta rzeźbiarz Karol Tchorek i zaprojektowany przez niego typ tablicy-płaskorzeźby – kutej w szarym piaskowcu, z krzyżem maltańskim pośrodku. Projekt Karola Tchorka został wybrany ze względu na prostotę oraz uwypuklenie centralnego napisu poprzez jego umiejętne wkomponowanie w symbol krzyża maltańskiego. Począwszy od lat 50. XX w. tablice projektu Karola Tchorka były licznie stawiane w miejscach pamięci znajdujących się na terenie Warszawy i w miejscowościach podwarszawskich. Ostatnie tablice były instalowane jeszcze w połowie lat 80. XX w., a nawet w 1994 r.

Niełatwo określić, ile znajdujących się w Warszawie miejsc walk i męczeństwa, upamiętniono tablicami projektu Karola Tchorka. Do 1979 r. na terenie stolicy zainstalowano 448 tego typu tablic. Wiele tablic erygowanych w latach 50. i 60. XX w. uległo jednak zniszczeniu w trakcie wyburzeń domów oraz modernizacji i rozbudowy sieci komunikacyjnej. Pod koniec 1983 r. w Warszawie znajdowało się wciąż ok. 200 tablic, a w 2012 r. jeszcze ponad 160 tablic. W załączniku do Regulaminu opisanych jest 165 tablic Karola Tchorka znajdujących się w granicach administracyjnych m.st. Warszawy.

Tablice pamiątkowe Karola Tchorka wykonane są z szarego piaskowca. Występują w formie tablic-płaskorzeźb, zazwyczaj wmurowanych w ściany budynków, lub w postaci wolnostojących monolitów. Część tablic naściennych została wmurowana we fragmenty zachowanych murów z czasów II wojny światowej (zazwyczaj są to fragmenty ścian nieistniejących już budynków). Centralnym motywem tablic wykonanych według oryginalnego projektu Karola Tchorka jest symbol krzyża maltańskiego. Tarczę w środku krzyża zdobi napis: „Miejsce uświęcone krwią Polaków poległych za wolność ojczyzny”. W kilkunastu wypadkach napis na tarczy występuje także w nieco innych wariantach – „Miejsce walki Polaków o wolność ojczyzny”, „Miejsce walki i męczeństwa Polaków poległych za wolność ojczyzny”, „Miejsce uświęcone krwią Polaków walczących o wolność”, „Miejsce uświęcone męczeńską krwią Polaków poległych za ojczyznę”, „Miejsce uświęcone męczeństwem Polaków poległych za wolność ojczyzny”. Pod symbolem krzyża maltańskiego wyryty jest krótki napis zawierający podstawowe informacje na temat upamiętnianego wydarzenia. Przy tablicach często znajdują się niewielkie metalowe tabliczki, wskazujące podmiot sprawujący patronat nad danym miejscem pamięci.

REGULAMIN

REGIONALNEJ ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ PTTK

„SZLAKIEM WARSZAWSKICH TABLIC KAROLA TCHORKA”

I. POSTANOWIENIA WSTĘPNE

1. Regionalna Odznaka Krajoznawcza PTTK „Szlakiem warszawskich tablic Karola Tchorka” (zwana dalej odznaką) została ustanowiona i jest nadawana przez Oddział Wolski PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie w celu spopularyzowania tablic stworzonych na podstawie projektu Karola Tchorka oraz ocalenia od zapomnienia, przynajmniej niektórych z nich.
2. Ilekroć w Regulaminie jest mowa o tablicy należy przez to rozumieć: tablice pamiątkowe o wspólnym wzorze, stworzone na podstawie projektu Karola Tchorka z 1949 r., upamiętniające znajdujące się w Warszawie miejsca walk i męczeństwa z czasów II wojny światowej.
3. Ustanawia się cztery stopnie odznaki, które można uzyskać jedynie w podanej kolejności:
  - Popularna,
  - Brązowa,
  - Srebrna,
  - Złota.
4. Wygląd, wymiary oraz materiał, z jakiego jest wykonana odznaka określa Oddział Wolski PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie.
5. Ogniwia organizacyjne PTTK, działacze i członkowie PTTK powinni czuwać nad rzetelnością zdobywania odznaki i jej odpowiednią rangą.

II. WARUNKI ZDOBYWANIA ODZNAKI

1. Odznakę może zdobyć każdy kto ukończył 7 lat i spełni warunki określone niniejszym Regulaminem, również nie będąc członkiem PTTK.
2. Osoby niepełnoletnie mogą zdobywać odznakę tylko pod opieką osób dorosłych.
3. Czas zdobywania poszczególnych stopni odznaki nie jest ograniczony.
4. Wyższe stopnie odznaki można zdobywać bezpośrednio po spełnieniu wymagań na stopień niższy odznaki.
5. Obiekty zwiedzone ponad normę, ustaloną dla danego stopnia odznaki, będą zaliczane na poczet odznaki wyższego stopnia.
6. Dopuszcza się zaliczenie na poczet odznaki udokumentowanych obiektów zwiedzonych przez turystę przed ustanowieniem odznaki i wejściem w życie Regulaminu, w liczbie do 50% na każdy stopień odznaki.
7. Dokumentacja, o której mowa w pkt. 6. powinna być sporządzona zgodnie z zasadami zawartymi w rozdz. IV. Honorowane będą wszystkie potwierdzenia uzyskane przez turystę w toku zdobywania innych odznak, np. w formie kserokopii odpowiednich stron w książeczkach-kronikach tych odznak.

III. WARUNKI SZCZEGÓŁOWE

1. Podstawą przyznania odznaki jest zwiedzenie ustalonej dla danego stopnia odznaki liczby tablic wymienionych w załączniku do niniejszego Regulaminu.
2. Odznakę można zdobywać podczas dowolnych wycieczek, np. krajoznawczych lub autokarowych oraz uprawiając dowolną dyscyplinę turystyki kwalifikowanej.

3. Odznakę zdobywa się zwiedzając określoną w tabeli liczbę tablic uczestnicząc w indywidualnych wędrówkach oraz zbiorowych imprezach turystyczno-krajoznawczych.
4. Minimalna liczba tablic potrzebna do zdobycia odznaki nie może być mniejsza niż liczba przedstawiona w tabeli. Kolejność i dobór zwiedzanych tablic jest dowolna.

Stopień odznaki	Liczba tablic
Popularna	20
Brązowa	25
Srebrna	30
Złota	35

5. Zaliczane będą jedynie tablice z wykazu będącego integralną częścią niniejszego Regulaminu (załącznik nr 1).
6. Tablice zaliczone na jeden stopień odznaki nie są zaliczane na wyższe stopnie odznaki.
7. Przewiduje się możliwość wykorzystania dla celów krajoznawczych, informacji o tablicach, zawartych w książeczce-kronice odznaki.
8. Tablice zwiedzone podczas zdobywania odznaki mogą być jednocześnie zaliczone na inne odznaki krajoznawcze i odznaki turystyki kwalifikowanej pod warunkiem spełnienia wymagań zawartych w regulaminach tych odznak.

IV. ZASADY POTWIERDZANIA ZADAŃ

1. Podstawą do ubiegania się o przyznanie odznaki jest książeczka-kronika, wykonana samodzielnie przez zdobywającego Odznakę w dowolnej formie.
2. Dopuszcza się elektroniczną wersję książeczki-kroniki zapisaną na dowolnym nośniku pamięci masowej, np. na płycie CD-R, DVD-R, BD-R, lub w pamięci USB (pendrive), a także udostępnienie dokumentacji zdobywanej odznaki w inny sposób np. przesłanie e-mailem, lub wskazanie linku do odpowiedniego pliku na dysku zewnętrznym.
3. W książeczce-kronice należy sporządzić wykaz zwiedzonych tablic, który powinien zawierać datę wycieczki, lokalizację obiektów oraz potwierdzenia terenowe lub członków kadry programowej PTTK (przodownicy, przewodnicy, instruktorzy wg posiadanych uprawnień, organizatorzy turystyki – tylko jeżeli byli obecni na danej wycieczce) oraz instruktorów harcerskich i kierowników wycieczek.
4. Potwierdzenia, o których mowa w pkt. 3. można zastąpić opisem, szkicem, rysunkiem, samodzielnie wykonaną fotografią, lub fotografią turysty na tle zwiedzanej tablicy.
5. Z obowiązku uzyskania potwierdzeń zwolnieni są wszyscy członkowie kadry programowej PTTK: przewodnicy, przodownicy i instruktorzy oraz organizatorzy turystyki (należy podać rodzaj uprawnień i nr legitymacji).
6. Z zapisów w książeczce-kronice musi jednoznacznie wynikać, że ubiegający się o odznakę osobiście oglądał i poznał tablice wymagane regulaminowo.

V. WERYFIKACJA I PRYZNANIE ODZNAKI

1. W celu weryfikacji i przyznania odznaki, książeczkę-kronikę należy przesłać na adres korespondencyjny: Roman Henryk Orlicz, ul. Monte Cassino 3 m. 19, 01-121 Warszawa – załączając zaadresowaną kopertę zwrotną na list polecony (bez znaczków) oraz wymaganą opłatę za przesyłkę i odznakę lub potwierdzenie dokonanej wpłaty.
2. Zweryfikowana książeczka-kronika jest zarazem legitymacją posiadanej odznaki i uprawnia do jej nabycia i noszenia.
3. Odznaka przyznawana w trybie regulaminowym jest odpłatna.
4. Odznakę można nabyć w wyżej wskazanym miejscu osobiście, lub drogą pocztową. Opłaty pokrywa zamawiający.

5. Ewidencję zweryfikowanych i przyznanych odznak prowadzi Komisja Weryfikacyjna Regionalnej Odznaki Krajoznawczej PTTK „Szlakiem warszawskich tablic Karola Tchorka”.
6. Zarząd Oddziału Wolskiego PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie może w drodze uchwały przyznać osobom szczególnie zasłużonym dla turystyki i krajoznawstwa oraz ochrony miejsc pamięci narodowej odznakę w dowolnym stopniu honorowo z pominięciem przepisów dotyczących trybu jej zdobywania.
7. Odznakę przyznaną honorowo wręcza się wraz z pamiątkowym dyplomem bezpłatnie.

VI. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Zdobywanie odznaki odbywa się na własny koszt i ryzyko. Oddział Wolski PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie nie ponosi żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek szkody, których można doznać w trakcie zdobywania odznaki, jak również za szkody wyrządzone przez zdobywającego odznakę osobom trzecim.
2. Interpretacja niniejszego Regulaminu należy wyłącznie do Komisji Weryfikacyjnej Regionalnej Odznaki Krajoznawczej PTTK „Szlakiem warszawskich tablic Karola Tchorka” powołanej przez Zarząd Oddziału Wolskiego PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie.
3. Decyzje Komisji Weryfikacyjnej Regionalnej Odznaki Krajoznawczej PTTK „Szlakiem warszawskich tablic Karola Tchorka” wydane w zakresie jej działania są ostateczne.
4. Regulamin został uchwalony przez Zarząd Oddziału Wolskiego PTTK im. gen. Józefa Sowińskiego w Warszawie w dniu 26 kwietnia 2021 r. i obowiązuje od dnia 1 maja 2021 r. Tym samym traci moc Regulamin odznaki z dnia 25 czerwca 2012 r.
5. Odznaki zdobyte przed dniem 1 maja 2021 r. zachowują swoją ważność.
6. Osoby, które zaczęły zdobywać odznakę według Regulaminu z 25 czerwca 2012 r. mogą kontynuować zdobywanie danego stopnia odznaki na poprzednio obowiązujących zasadach. Przy zdobywaniu kolejnych stopni odznaki obowiązują zapisy niniejszego Regulaminu.

Regulamin opracował Roman Henryk Orlicz – Instruktor Krajoznawstwa Polski (IKP), Instruktor Ochrony Przyrody (IOP) i Przewodnik Turystyki Pieszej (PTP) II st.

Wszelkich informacji o odznace udziela autor, tel. (+48-0) 501-094-576, e-mail: romi@o2.pl.